Region Örebro län

Regionens revisorer

Region Örebro län
2022 -11- 01
Centrala diariet

2022-10-26

Till tandvårdsnämnden
Regionfullmäktiges presidium, för kännedom

Revisionsrapport "Folktandvårdens arbete med likvärdig tandvård"

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Örebro län genomfört en granskning av Folktandvårdens arbete med likvärdig tandvård. Granskningens syfte är att bedöma om folktandvårdsnämnden vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att nå målet att länet invånare ska ha en god, jämlik och jämställd munhälsa.

Efter genomförd granskning är vår samlade bedömning att folktandvårdsnämnden i allt väsentligt vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att nå målet att länet invånare ska ha en god, jämlik och jämställd munhälsa.

Revisionsfråga	Bedömning
1. Har nämnden en tydlig styrning av Folktandvårdens förebyggande insatser så att grupper där behoven är störst prioriteras?	**Delvis** Folktandvårdsnämnden har styrande dokument avseende förebyggande insatser inom Folktandvården genom nämndens verksamhetsplan samt överenskommelse med regionstyrelsen. I styrdokumenten förtydligas Folktandvårdens uppdrag och prioritetsordningen för de olika patientgrupperna.
2. Är denna styrning tydlig även på allmäntandvårdsenhetsnivå?	**Ja** Folktandvården i Region Örebro län har vidtagit ett antal åtgärder i syfte att ha en tydligare styrning avseende förebyggande insatser till de patienter där behovet är som störst genom bland annat klusteranalys, åtgärdstrappan och Folkhälsoenhetens uppdrag för regionen. Av Folkhälsoenhetens uppdrag framgår en tydlig beskrivning av prioriterade insatser för att erhålla ett förebyggande arbete som sker uteslutande på Folkhälsoenheten och det samverkan som

Regionens revisorer
c/o PwC
Jennie Forsberg
Tfn 072-353 00 35
Box 885
721 23 VÄSTERÅS

	pågår ute hos klinikerna med stöd av Folkhälsoenheten.	
3. Sker en tydlig uppföljning och analys av såväl insatser som effekter av insatserna?	**Ja** Av beskrivning framgår att uppföljning och analys sker på såväl individ- som gruppnivå, arbetet inkluderar personal på alla nivåer från enskild medarbetare till verksamhetschef, och arbetet sker både skriftligen i rapporter och muntligen på möten.	
4. Tillser folktandvårdsnämnden att åtgärder vidtas om uppföljning visar att insatser inte ger önskad effekt?	**Ja** Nämnden har tagit del av uppföljningar av olika former och har tillsett att åtgärder vidtas där insatser inte gett önskad effekt.	

För regionens revisorer

Sara Dicksen
Ordförande

Gunilla Carlsson
Revisor

Folktandvårdens arbete med likvärdig tandvård

Region Örebro län

Oktober 2022

Lina Zhou

Isabelle Panasco

Caroline Löfstedt

Marie Lindblad

pwc

Revisionsrapport

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Örebro län genomfört en granskning av folktandvårdens arbete med likvärdig tandvård. Granskningens syfte är att bedöma om folktandvårdsnämnden vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att nå målet att länet invånare ska ha en god, jämlik och jämställd munhälsa.

Efter genomförd granskning är vår samlade bedömning att folktandvårdsnämnden i allt väsentligt vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att nå målet att länet invånare ska ha en god, jämlik och jämställd munhälsa.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning	
Har nämnden en tydlig styrning av folktandvårdens förebyggande insatser så att grupper där behoven är störst prioriteras?	Delvis	
Är denna styrning tydlig även på allmäntandvårdsenhetsnivå?	Ja	
Sker en tydlig uppföljning och analys av såväl insatser som effekter av insatserna?	Ja	
Tillser folktandvårdsnämnden att åtgärder vidtas om uppföljning visar att insatser inte ger önskad effekt?	Ja	

Innehållsförteckning

Sammanfattning 1

Inledning 3

Bakgrund 3

Syfte och revisionsfrågor 3

Revisionskriterier 4

Avgränsning 4

Metod 4

Granskningsresultat 5

Tydlig styrning av Folktandvårdens förebyggande insatser 5

Iakttagelser 5

Bedömning 8

Tydlig styrning på allmäntandvårdsenhetsnivå 9

Iakttagelser 9

Bedömning 11

Uppföljning och analys 12

Iakttagelser 12

Bedömning 14

Vidtagna åtgärder 14

Iakttagelser 14

Bedömning 15

Samlad bedömning 16

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor 16

Inledning

Bakgrund

Regionfullmäktiges fastställda verksamhetsplan med budget 2022 tydliggör att målet är att länets invånare ska ha en god, jämlik och jämställd munhälsa. Folktandvården ska verka för detta såväl genom vårdinsatser som hälsofrämjande och förebyggande insatser. För att uppnå en jämlik och jämställd munhälsa krävs förstärkta förebyggande insatser till grupper där munhälsan är som sämst. Barn och ungdomar inom områden med svag socioekonomi ska få särskild omsorg. Även äldre, och framför allt sköra äldre, är i behov av riktade insatser.

Av verksamhetsplanen framgår vidare att en lägre ekonomisk aktivitet med större arbetslöshet i samhället skapar beteendeförändringar där en ökande andel av befolkningen väljer bort tandvård av ekonomiska skäl. Följden blir ett ökande gap i tandhälsa mellan olika grupper. Den samlade efterfrågan på tandvård väntas trots detta att öka, som en konsekvens av en växande total befolkningsbas på grund av ökad livslängd, invandring och födelsetal.

Data från tandhälsoregistret för riket visar att personer med sämre tandhälsa i större utsträckning har undvikit besök till tandvården i samband med pandemin, jämfört med personer med god tandhälsa. Personer med utländsk bakgrund avstår tandvård i högre utsträckning än personer med svensk bakgrund.

Regionens förtroendevalda revisorer har utifrån en bedömning av risk och väsentlighet beslutat att granska folktandvårdsnämndens arbete med aktiva riktade insatser för en mer jämlik och jämställd munhälsa

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om folktandvårdsnämnden vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att nå målet att länets invånare ska ha en god, jämlik och jämställd munhälsa.

Revisionsfrågor:

- Har nämnden en tydlig styrning av Folktandvårdens förebyggande insatser så att grupper där behoven är störst prioriteras?
- Är denna styrning tydlig även på allmäntandvårdsenhetsnivå?
- Sker en tydlig uppföljning och analys av såväl insatser som effekter av insatserna?
- Tillser Folktandvårdsnämnden att åtgärder vidtas om uppföljning visar att insatser inte ger önskad effekt?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

- Tandvårdslagen (1985:125)
- Regionfullmäktiges verksamhetsplan och budget 2022

Avgränsning

Revisionsobjekt är folktandvårdsnämnden och granskningen fokuserar i huvudsak på år 2022.

Metod

Granskningen har genomförts genom;

- dokumentgranskning av styrande dokument, handlingsplaner/åtgärdsprogram rörande förebyggande insatser och informationsinsatser (både länsövergripande samt för ett urval av allmäntandvårdsenheter), dokumenterade uppföljningar och analyser av genomförda insatser, nämndens protokoll och övrig relevant dokumentation.
- intervjuer med folktandvårdsdirektör, verksamhetsutvecklingsstrateg, ekonomi- och IT-chef samt tre verksamhetschefer för allmäntandvårdsenheter

Verifiering av styrningens utfall på enhetsnivå har gjorts genom dokumentgranskning och intervjuer för tre utvalda allmäntandvårdsenheter. Enheterna har valts utifrån såväl socioekonomisk som geografisk spridning i länet.

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Granskningsresultat

Tydlig styrning av Folktandvårdens förebyggande insatser

Revisionsfråga 1: Har nämnden en tydlig styrning av Folktandvårdens förebyggande insatser så att grupper där behoven är störst prioriteras?

Iakttagelser

Folktandvården i Örebro län

Befolkningsansvaret åligger Folktandvården i Region Örebro län. Med befolkningsansvar menas att Folktandvården har ett särskilt ansvar för att alla barn och unga får en avgiftsfri och regelbunden tandvård till och med det år de fyller 23 år. Folktandvårdens kliniker ska vara anpassade för personer med funktionsnedsättning och akut tandvård ska kunna ges samtliga dagar under året och inom rimlig geografisk närhet. Alla som söker akut tandvård ska tas emot och ges adekvat behandling inom rimlig tid. Folktandvården ska ha en organisation som säkerställer att asylsökande vuxna som har behov av tandvård som inte kan anstå får tillgång till tandvård. Folktandvården ska på samma sätt ge tandvård till gömda barn och andra barn som vistas i landet utan tillstånd, när de söker tandvårdsbehandling. Folktandvården ska ge akut tandvård till vuxna asylsökande som vistas i länet. Som vuxen räknas personer som fyllt 18 år. Tandvården ska ges enligt samma principer som till barn som är bosatta i länet.

Befolkningsansvar är regionens lagstadgade ansvar säkerställa vård på lika villkor för hela befolkningen enligt de krav som tandvårdslagen (1985:125), och övriga lagar fastslår.

Folktandvårdsnämnden är vårdgivare och ska bereda och besluta i frågor som berör Folktandvården. De ska också bereda ärenden för beslut till regionstyrelsen och regionfullmäktige.

Verksamheten består av totalt 22 tandvårdskliniker fördelade över Örebro läns kommuner. Inom Folktandvården finns en folkhälsoenhet som arbetar enbart med hälsofrämjande riktade insatser till länets invånare med stort fokus på att nå ut till barn och unga i socioekonomiskt svaga områdena. Folkhälsoenhetens verksamhet består av tre delar; generella munhälsoinsatser, uppsökande verksamhet och kunskapscentrum för äldres munhälsa (KCÄM), vilka beskrivs mer i detalj under revisionsfråga 2.

Allmäntandvården i Region Örebro län hade i december 2021 171 507 listade patienter.

Styrande dokument

De styrande dokumenten avseende förebyggande insatser inom Folktandvården är *Överenskommelse mellan Regionstyrelsen och Folktandvårdsnämnden 2022* samt *Folktandvårdsnämndens verksamhetsplan*. Varje år träffas en överenskommelse mellan regionstyrelsen och folktandvårdsnämnden om Folktandvårdens särskilda uppdrag som

Region Örebro län helt eller delvis finansierar. I överenskommelsen för 2022 regleras uppdragens omfattning och finansiering. Enligt intervjuade uppges att överenskommelsen uppdateras årligen. I överenskommelsen framgår att:

"Folktandvården ska bedriva en verksamhet med ett starkt hälsoorienterat fokus. Folktandvården ska verka hälsofrämjande och öka antalet sjukdomsförebyggande åtgärder som även inkluderar de som ännu inte blivit sjuka. Folktandvården ska aktivt stödja en positiv hälsoutveckling hos både individer och grupper och verka för en jämlik hälsoutveckling hos hela befolkningen för att bidra till god munhälsa".

Vidare står det att Folktandvården har ett särskilt ansvar att tillgodose alla invånares önskemål om undersökning och behandling, ingen ska stå utan möjlighet till att få en god och jämlik tandvård.

I överenskommelsen anges Folktandvårdens uppdrag och vad som ska uppfyllas för att få ersättning från regionen. Folktandvården erhåller ersättning enligt de regler och riktlinjer som gäller för systemet för fritt val av vårdgivare inom den fria tandvården till barn och unga. Ersättning lämnas baserat på det antal barn som registrerats hos Folktandvården som vårdgivare och den årliga ersättningen, så kallad "barntandvårdspeng", som regionen beslutar. Folktandvården erhåller också en målrelaterad ersättning som varierar beroende på hur hög andel av vuxna patienter som blir färdigbehandlade vid ett besök. Ju fler kliniker som uppfyller kraven desto högre blir ersättningen enligt en särskild beräkningsmodell.

Vidare uppges i intervjuer att det finns en nationell referensprislista för samtliga vuxna patienter och därmed finns ingen möjlighet för regionen att subventionera tandvårdskostnader utan det är en nationell styrning.

Prioritetsordning

Ur överenskommelsen framgår att utifrån Folktandvårdens uppdrag ska patienter, vid resursbrist, vårdas enligt följande prioriteringsordning:

1. Akuttandvård för barn och unga
2. Akuttandvård för personer som behandlas inom regionens tandvårdsstöd[1]
3. Akuttandvård för vuxna
4. Allmäntandvård för barn och unga
5. Behandling inom regionens tandvårdsstöd
6. Specialisttandvård för barn och unga
7. Specialisttandvård för vuxna
8. Allmäntandvård för vuxna

Av riktlinjerna framgår att varje verksamhetschef ansvarar för korrekt prioritering på sin enhet. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av *riktlinjer för prioritering av*

[1]Region Örebro län ansvarar för följande tandvårdsstöd: Uppsökande verksamhet (U), Nödvändig tandvård (N), Tandvård vid långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning (F),Tandvård som led i en sjukdomsbehandling (S)
Tandvårdsstödet regleras i Tandvårdslagen och Tandvårdsförordningen.

patienter inom allmäntandvården i Folktandvården Region Örebro Län, reviderad 2021-03-22.

Revisionsintervall och riskbedömning
Generellt revisionsintervall för vuxna patienter med god tandhälsa är 36 månader medan det för motsvarande grupp bland barn och unga är 24 månader. Folktandvården har ett system för riskbedömning av alla patienter. Efter undersökning placeras patienten i en av tre grupper efter sitt individuella vårdbehov: Riskgrupp 0 innebär inget vårdbehov, riskgrupp 1 visst vårdbehov och riskgrupp 2 stort vårdbehov.

Uppföljning av Folktandvårdens uppdrag sker löpande under året utifrån att tandvårdsstrategen hämtar ut rapporter avseende aktuellt läge inom Folktandvården per klinik. Enligt intervju har verksamhetsutvecklingsstrategen en väl fungerande och regelbunden kontakt med Folktandvårdsdirektören och vid förekommen anledning med verksamhetschef eller övriga inom Folktandvården. De mest centrala iakttagelserna sammanställs årligen i regionstyrelsens årsrapport.

Verksamhetsplan 2022
Regionfullmäktiges verksamhetsplan med budget är Region Örebro läns övergripande styrdokument. I verksamhetsplanen anges mål, inriktningar och ambitioner. Verksamhetsplanen innehåller tre perspektiv som är särskilt viktiga för att styra mot visionen *"Tillsammans skapar vi ett bättre liv"*. Det är perspektiven invånare och samhälle, process samt resurser. Inom perspektiven har regionfullmäktige fastställt effektmål med indikatorer. De beskriver bland annat hur Region Örebro läns nämnder och verksamheter förväntas bidra för att invånarnas och samhällets behov ska tillgodoses på bästa sätt. Nämnderna ska därefter konkretisera ansvaret och kan fastställa specifika mål och uppdrag som gäller för nämndernas ansvarsområden.

I *Regionfullmäktiges verksamhetsplan 2022* redogörs för att *"målet är att länets invånare ska ha en god, jämlik och jämställd munhälsa. Folktandvården ska verka för detta såväl genom vårdinsatser som hälsofrämjande och förebyggande insatser. För att uppnå en jämlik och jämställd munhälsa krävs förstärkta förebyggande insatser till grupper där munhälsan är som sämst. Barn och ungdomar inom områden med svag socioekonomisk ska få särskild omsorg. Även äldre, och framför allt sköra äldre, är i behov av riktade insatser"*. Utifrån målet har bland annat ett effektmål tagits fram: *"Effektmål. 5. Länets invånare har en god, jämlik och jämställd munhälsa."* Indikatorer är följande:

- De hälsofrämjande insatserna i riskområden ska öka. Antal aktiviteter i socioekonomiskt svaga områden ska öka i jämförelse med tidigare år.
- Alla patienter i Folktandvården prioriteras efter definierade riskgrupper beroende på behov av tandvård.

Folktandvårdsnämnden har utifrån effektmålen och indikatorerna beslutat om aktiviteter som beskrivs i nämndens verksamhetsplan. Aktiviteterna är följande: Utreda möjlighet till resursteam inom allmäntandvård, utreda möjligheten till effektivare flöden för

riskbedömning hos tandhygienister samt att Folktandvårdsnämnden ger i uppdrag att utreda hur liten respektive hur stor en klinik kan vara, utifrån parametrar som kvalitet, tillgänglighet och ekonomi.

Intervjuade uppger att insatserna främst riktas på barn och unga samt de med regionens tandvårdsstöd. De andra grupperingarna satsas det inte lika mycket på. När det gäller riktade insatser för övriga vuxna finns inga insatser på gruppnivå. Intervjuade uppger att hälsofrämjande insatser till vuxna främst sker utifrån ett individperspektiv och det regleras inte utifrån överenskommelsen. En annan problematik som lyfts och som nämns ovan är att regionen teoretiskt skulle kunna skjuta till pengar för att rikta dessa insatser mot vuxna i socioekonomiskt svaga områden men då är problematiken konkurrensneutraliteten och hur det ska hanteras med de privata utförare.

Intervjuade uppger att det finns jämlika förutsättningar utifrån behoven för enskilda patienter. Vidare bedömer de intervjuade att de klarar av uppdraget för akuta patienter, barn och unga samt delvis för patienter med särskilda behov (regionens tandvårdsstöd, äldre sköra). När det gäller friska vuxna ligger Folktandvården efter när det gäller att erbjuda löpande undersökningar i den tid som önskas. De patienter som har ett behandlingsbehov får tandvård. Det är en individuell bedömning som görs och styrs av patienternas behov. Dock står de privata utförarna för en del av tandvårdsbehandlingarna för de vuxna patienterna.

Intervjuade beskriver att det är lättare att nå en patient med synliga problem, såsom hål i tanden, medan en patient med tandsten inte ser problemet, det blir för abstrakt. Det är svårare att nå patienter med låg sjukdomsinsikt. Därför har verksamheterna utvecklat hur de arbetar med förebyggande tandvård. Exempelvis remitteras patient till kariesmottagning vid extra kraftig karies eller där beteendeförändring uteblir. Det framgår av intervjuerna att verksamheterna försöker ha öppet 5 dagar i veckan och att enheterna täcker upp för varandra när någon enhet är stängd.

Bedömning

Har nämnden en tydlig styrning av Folktandvårdens förebyggande insatser så att grupper där behoven är störst prioriteras?

Delvis.

Folktandvårdsnämnden har styrande dokument avseende förebyggande insatser inom Folktandvården genom nämndens verksamhetsplan samt överenskommelse med regionstyrelsen. I styrdokumenten förtydligas Folktandvårdens uppdrag och prioritetsordningen för de olika patientgrupperna.

I intervjuer framkommer dock att Folktandvården klarar uppdraget för akuta patienter, barn och unga men endast delvis för patienter med särskilda behov (tandvårdsstöd, äldre sköra).

Tydlig styrning på allmäntandvårdsenhetsnivå

Revisionsfråga 2: Är denna styrning tydlig även på allmäntandvårdsenhetsnivå?

Iakttagelser

Av intervju med verksamhetschefer framgår att deras mål är att möta allmänhetens behov och att det är väldigt tydligt från ledningen. Det uppges att det finns en tydlig styrning på allmäntandvårdsenhetsnivå. Av intervjuer framgår det att verksamhetschefer anser att styrningen är tydlig och att det anges tydligt i verksamhetsplanen. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av utvalda enhetsplaner. Det vi har noterat är att enheterna upprättar planerna på olika sätt. Vissa upprättas per klinik och andra per enhet. De intervjuade beskriver att vid framtagandet av verksamhetsplanen på enhetsnivå är alla medarbetare med. I och med pandemin har verksamheterna fått ställa om för att uppnå målen, exempelvis genom digitala mottagningar och besök. De intervjuade uppger att samtliga målen inte har uppnåtts men ser att det finns potential att uppnå dem framåt.

I intervju med verksamhetschef för Folkhälsoenheten ges en beskrivning av deras uppdrag, som regleras i den årliga överenskommelsen mellan regionstyrelsen och folktandvårdsnämnden:

1. generella munhälsoinsatser
2. uppsökande verksamhet
3. kunskapscentrum för äldres munhälsa (KCÄM)

Generella munhälsoinsatser

Resursfördelningsmodellen
Resursfördelningsmodellen beskriver Folktandvårdens finansieringskällor samt om verksamhetens resurser är fördelade på ett sådant sätt som speglar de respektive klinikernas behov. Syftet med modellen är att skapa en rättvis fördelning där behovet är styrande, t.ex. får kliniker i socioekonomiskt svaga områdena får högre andel av fördelning. Detta betyder att de får en högre budget som möjliggör att de har rätt förutsättningar för att klara av uppdraget. Intervjuade redogör för att resursfördelningsmodellen ses över årligen.

Klusteranalys
Inom Folktandvården i Region Örebro län upprättas en analys som uppdateras var femte/sjätte år, den senaste analysen är från 2017. *Socioekonomiska kluster i Örebro län från 2017* uppges användas som bas i Folkhälsoenhetens arbete vid bedömning av vad som ska göras och hur resursfördelning ska ske. Analysen syftar till att identifiera socioekonomiska kluster av geografiska områden i Örebro län samt undersöka om tandhälsan hos barn och ungdomar mellan åldrarna 0-21 år ser olika ut i de identifierade klustren. Klusteranalysen utgår från stadsdelar, socioekonomiska förutsättningar, kariesaktiviteter samt dålig munhälsa. Utifrån klusteranalysen har en populationsinriktad

åtgärdstrappa tagits fram vilken redogör för en trappa i sex olika steg med inriktade insatser. I kombination med resursfördelningsmodellen/kapacitetsmodellen fördelar Folktandvården resurser för att kunna ha rätt bemanning för att klara av patienterna på de olika klinikerna.

Åtgärdstrappan

De generella munhälsoinsatser som Folkhälsoenheten ägnar sig åt beskrivs genom en populationsinriktad åtgärdstrappa baserad på riskbedömning. Den är främst riktad mot barn och unga och ger en bra bild av hur resursfördelningen sker. Åtgärdstrappan är ett levande dokument, som revideras beroende på vad forskningen säger. Trappan består av 6 steg:

- Steg 1 avser dels en etablerad samverkan sedan 15 år med barnavårdscentralen och familjecentralen där tidiga insatser sker. Insatserna utgörs dels av arbete på golvet där information ges direkt till barn och föräldrar, dels av ett stödjande arbete gentemot sköterskor för att öka kunskapen hos dem. Viss kontakt finns även med mödrahälsovården genom förmedling av tryckt material. Slutligen finns ett etablerat samarbete med skolor. Enligt beskrivning är det en hög andel Folkhälsoenheten träffar ute i skolorna, uppemot 95 procent av alla klasser.
- Steg 2 avser "Glada tanden", där mer riktade insatser mot karies sker genom tandborstning med fluoridtandkräm på förskolan. Insatserna sker främst i riskområden som är kopplade till socioekonomiskt utsatta områden, vilket oftast är förknippade med karies.
- Steg 3 i trappan avser fluoridsköljning i skolan, som genomförs i och i utkanten av riskområden. Folkhälsoenheten informerar och förmedlar utrustning, därefter sköter skolan fluorsköljningen själva i skolan två gånger i veckan. I nuläget uppges det finnas runt 20 fluorskolor. Mest effektivt är det i låg- och mellanstadiet, på högstadiet är fler svårmotiverade, vilket vid intervju anges vara ett utvecklingsområde.
- Steg 4 i åtgärdstrappan avser tandborstbytarveckor vilket sker en gång per termin. Det framgår av intervjun att Folktandvården arbetar löpande på att utöka områdena.
- Steg 5 på åtgärdstrappan är "Viva tanden", som utgörs av ytterligare ett samarbete med barnavårdscentralerna, hittills på sex familjecentraler. Folkhälsoenheten lånar en fysisk lokal hos dem, kallar in och har samtal med föräldrar enligt föräldrastödkonceptet på ett tidigt stadie, första gången vid 9-10 månaders ålder, andra gången 18 månader. Beroende på om man bedömt risk för karies, arbetar man vidare med det för att identifiera orsak. Dessa insatser sker alltifrån en till ett par dagar i veckan på plats. Folkhälsoenheten lånar i samband med detta även personal från andra kliniker.
- Steg 6 avser lokala aktiviteter som sker mest under vår, sommar och höst där barn och ungdomar samlas. Av intervjun framgår det att de vill vara synliga där föräldrar och deras barn ska veta att de kan ta kontakt med dem vid frågor och funderingar.

Uppsökande verksamhet
Folkhälsoenhetens andra uppdrag, uppsökande verksamhet ansvarar för att utföra munhälsobedömning. Tandvårdsstödet nödvändig tandvård utgår från personens hela omsorgsbehov, och inkluderar en munhälsobedömning i patientens hem. En viktig del av insatsen är utbildning av vårdpersonalen som vårdar personer, att de hjälper och stöttar med munvården. Av intervjun framgår det att det är en utmaning, då de erbjuder utbildning men kommunerna väljer oftast att tacka nej eller väljer att se över längre fram i tid. Det har alltid varit så men har nu varit extra svårt att nå fram under pandemin. Av intervjun framkommer det att Folkhälsoenheten önskar att få komma in i ett tidigare stadium för de som är i behov av nödvändig tandvård.

I intervjuer beskrivs noder som ett samverkanssätt mellan chefer. Detta uppkom under pandemin i syfte att täcka upp tillgängligheten på alla enheter inom noder. Det beskrivs att möjlighet ges till diskussion mellan cheferna och utlåning av personal.

Kunskapscentrum för äldres munhälsa (KCÄM)
Folkhälsoenhetens tredje uppdrag säger att det inom Folktandvården ska finnas ett Kunskapscentrum för äldres munhälsa. Bakgrunden är att allt fler sköra äldre i högre utsträckning nu än tidigare har egna tänder och att risken för sämre munhälsa ökar med stigande ålder samtidigt som individens förmåga att sköta sin munhälsa avtar. Kunskapscentret ska vara en samlande enhet i länet för alla typer av frågor som rör äldres munhälsa och tandvård. Syftet är att förbättra tandvården och munhälsan för de sköra äldre i länet.

Bedömning
Är denna styrning tydlig även på allmäntandvårdsenhetsnivå?

Ja.

Folktandvården i Region Örebro län har vidtagit ett antal åtgärder i syfte att ha en tydligare styrning avseende förebyggande insatser till de patienter där behovet är som störst genom bland annat klusteranalys, åtgärdstrappan och Folkhälsoenhetens uppdrag för regionen.

Av Folkhälsoenhetens uppdrag framgår en tydlig beskrivning av prioriterade insatser för att erhålla ett förebyggande arbete som sker uteslutande på Folkhälsoenheten och den samverkan som pågår ute hos klinikerna med stöd av Folkhälsoenheten.

Uppföljning och analys

Revisionsfråga 3: Sker en tydlig uppföljning och analys av såväl insatser som effekter av insatserna?

Iakttagelser

Folktandvårdens uppföljningar

Överenskommelsen
I överenskommelsen framgår att folktandvårdsnämnden ansvarar för att följa upp verksamheten i en uppföljningsrapport som senast ska lämnas den 1 februari 2023 för verksamhetsår 2022. *Årsrapporten för uppföljning av överenskommelse* samt *verksamhetsberättelse 2021* togs upp på folktandvårdsnämndens *sammanträde 2022-02-18* och nämnden beslutade att föreslå regionstyrelsen att godkänna rapporterna. Uppföljning sker utifrån specifika uppföljningspunkter beskrivna i överenskommelsen som summeras i årsrapporten efter verksamhetsårets slut.

Verksamhetsberättelse
I Folktandvårdens *verksamhetsberättelse 2021* görs bedömningen att effektmålet är oförändrat. Bedömningen av indikator *"De hälsofrämjande insatserna i riskområden ska öka. Antal aktiviteter i socioekonomiskt svaga områden ska öka i jämförelse med tidigare år"* bedöms som inte alls uppnått. Bland annat framgår att alla klasser i länet har erbjudits hälsofrämjande aktiviteter i form av skolbesök i var och ett av skolans stadier. Många klasser har nåtts av aktiviteten (fysiskt, digitalt eller utomhus) dock ej alla på grund av coronapandemin.

Riktade insatser i socioekonomiskt svaga områden har i något reducerad omfattning fortgått trots pandemin, dock har aktiviteterna inte ökat. Vidare framgår att andra insatser såsom "Glada tanden" och fluorsköljning har delvis kunnat genomföras. Indikatorn *"Alla patienter i Folktandvården prioriteras efter definierade riskgrupper beroende på behov av tandvård"* bedöms som delvis uppnått.

Prioriteringsordningens följsamhet följs månatligen. Riktlinjer för prioritering är uppdaterad under året med ett förtydligande att de med högst risksumma ska erbjudas vård först. Försening av revisionsundersökning av barn och unga per 31 december var 1,1 procent jämfört med 0,7 procent föregående år. Försening av revisionsundersökning av patienter med regionens tandvårdsstöd var 6,3 procent jämfört med 10,2 procent föregående år. Följsamhet för prioritering för övriga vuxna har inte följts upp separat.

Vidare framgår i intervjuer att ett arbete med flödeseffektivitet med fokus på att få patienter med låga vårdbehov färdiga vid sitt första besök har pågått. Projektet Folktandvården Direkt i Lindesberg är ett exempel på en väl utvecklad flödesprocess. I verksamhetsberättelsen redogörs också för att de stora utmaningarna har varit arbetet med en ekonomi i balans, säkrad kompetensförsörjning, samt att hantera följderna av coronapandemin. Vid nämndens *sammanträde 2022-01-14* gavs informationen att årsprognosen för år 2021 är -18 miljoner kronor, varav 12,5 miljoner kronor av dessa är

konsekvenser av pandemin, exempelvis minskade intäkter inom vuxentandvården, högre priser på material och sjukfrånvaro. I årsrapporten redogörs uppföljningen i löpande text utifrån överenskommelsen. Viss information som redogörs i verksamhetsberättelse redogörs också i årsrapporten. Det görs ingen bedömning utifrån redovisade aktiviteter.

Ekonomisk uppföljning
Folktandvården gör månatliga uppföljningar av ekonomins utveckling genom periodrapporter. Där presenteras periodens resultat, helårsprognosen samt vidtagna åtgärder för att nå ekonomi i balans. Utifrån sammanträdesprotokoll framgår att Tandvårdsdirektören tillsammans med ekonomichef träffar nämnden löpande och rapporterar om hur det går för verksamheten.

Patientsäkerhetsberättelse
Enligt patientsäkerhetslagen ska vårdgivaren varje år upprätta en patientsäkerhetsberättelse. Syftet med patientsäkerhetsberättelsen är att öppet och tydligt redovisa strategier, mål och resultat av arbetet med att förbättra patientsäkerheten. I rapporten görs mätningar och uppföljningar av indikatorer såsom basala hygienrutiner och klädrutiner, risk- och händelseanalyser, överbeläggningar och avvikelser. Patientsäkerhetsberättelsen för 2021 fastställdes 2022-02-18 av Folktandvårdsnämnden.

Patientuppföljning
I intervju med verksamhetschefer framgår att uppföljningar på individnivå görs per automatik och är under kontroll. Uppföljningar på gruppnivå görs genom kvartals-,halvårs- samt årsrapport. Folktandvårdsdirektören tar sedan del av dessa och sammanställer halvårs- samt årsrapport till en övergripande rapport. Samtliga kliniker arbetar i systemet Stratsys.

Av intervjuer framgår att det är väldigt svårt att mäta populationsinriktade insatser då deras insatser ofta är mer riktade till en stor massa dock är det enklare på individnivå.

Folktandvårdens analysarbete
Intervjuade uppger att analysarbetet sker både på individnivå samt gruppnivå. På gruppnivå tar verksamhetschefen del av kvartals/halvårs/helårsrapport. Personal tar fram statistik/nyckeltal, statistiken innehåller bland annat information rörande tillgänglighet. Verksamhetscheferna analyserar och kommenterar sedan den egna klinikens läge, vilket rapporteras till strateg och Folktandvårdsdirektör.

Verksamhetschefer kan även ha löpande uppföljningar, vecka för vecka, se viss statistik som beskriver klinikens nuläge för en fördjupad uppföljning för en given tidsperiod. Som nämns ovan får klinikerna till sig statistik t.ex. avseende status med kallelse samt att följa upp antalet akuta patienter. På verksamhetsövergripande nivå diskuteras statistik på chefsmöten där ledningsgruppen och alla Folktandvårdens verksamhetschefer träffas en gång i månaden. På chefsmöten brukar också vissa fokusområden tas upp för diskussion. Respektive verksamhetschef förmedlar även statistiken regelbundet till sina

medarbetare på APT-möten. Som underlag för analysarbetet används enligt intervjuer dels den löpande verksamhetsrapporteringen i Stratsys men också den statistik som strategen skickar vidare. Vi har för granskningen enbart identifierat ett fåtal dokumenterade sammanställningar av analyser av Folktandvårdens tillgänglighet i den uppföljning och rapportering som sker av verksamheten.

Som underlag för analysarbetet används enligt de intervjuade uppföljningen av mål och aktiviteter, både på enhets- samt nämndsnivå, för att se över om vissa aktiviteter bör finnas kvar eller om någon ska tas bort. På enhetsnivå involveras personalen.

Vidare uppges att vissa verksamhetschefer nyttjar noderna i större utsträckning genom mer samverkan. Bland annat planerar vissa verksamhetschefer tillsammans med sina medarbetare för gemensam utbildningsdag där vissa fokusområden ska gås igenom. De intervjuade uppger också att vissa enheter utbyter personal med varandra för att dra lärdomar av varandra då enheterna har patienter med olika typer av munhälsa.

Bedömning

Sker en tydlig uppföljning och analys av såväl insatser som effekter av insatserna?

Ja.

Av beskrivning framgår att uppföljning och analys sker på såväl individ- som gruppnivå, arbetet inkluderar personal på alla nivåer från enskild medarbetare till verksamhetschef, och arbetet sker både skriftligen i rapporter och muntligen på möten.
De uppföljningar som når nämnden är bland annat uppföljning avseende överenskommelsen, patientssäkerhetsberättelsen, verksamhetsberättelse och ekonomisk uppföljning av Folktandvården.

Vidtagna åtgärder

Revisionsfråga 4: Tillser folktandvårdsnämnden att åtgärder vidtas om uppföljning visar att insatser inte ger önskad effekt?

Iakttagelser

Utifrån de analyser som framgår av föregående avsnitt har folktandvårdsnämnden vidtagit ett flertal åtgärder:

Överenskommelsen

Av *PM Tandvårdsenhetens sammanfattande bedömning av Folktandvårdens årsrapport 2021 avseende överenskommelse 2021 mellan regionstyrelsen och folktandvårdsnämnden*, i detta dokument framgår det en redogörelse på de olika delarna i enlighet med överenskommelsen t.ex. prioriteringsordning, generella munhälsoinsatser etc. Det framgår att tandvårdsenhetens sammanfattande bedömning är att överenskommelsens uppdrag har genomförts på ett adekvat sätt med ett gott resultat, även om vissa brister har konstaterats i rapporten.

Bedömningen i rapporten speglar också resultatet av nämndens övergripande mål för Folktandvården. I rapporten och således även i *Verksamhetsberättelsen*

Folktandvårdsnämnden helår 2021 framgår det hur väl nämnden har uppnått sina mål och vilka insatser de arbetar med för att uppnå dessa. Detta dokument ligger även till grund för årsrapporten avseende överenskommelsen. I beslutet föreslår nämnden att regionstyrelsen beslutar att godkänna årsrapporten samt föreslås att i arbetet med 2023 års överenskommelse förtydliga kraven på de uppdrag som inte genomförts enligt överenskommelsen.

Det ekonomiska perspektivet
På några enheter finns strukturella underskott och arbete pågår för att förbättra resultatet för dessa. Anteckning från ett av nämndens sammanträden informerar att flera partier uttalar att de ser allvarligt på det ekonomiska läget och att de därför kommer att följa utvecklingen noggrant. Samtidigt efterfrågades information om ekonomiskt resultat på enhets- och kliniknivå, vilket redovisades för nämnden vid nästföljande sammanträde. Åtgärder vidtogs redan vid *sammanträde 2021-06-14* där nämnden uppmanar förvaltningen att fortsättningsvis följa den ekonomiska handlingsplanen och vidta nödvändiga åtgärder för en ekonomi i balans. Av *periodrapporten för november 2021* framgår det att Folktandvården arbetar utifrån den ekonomiska handlingsplanen från 2021. Aktiviteter och åtgärder har genomförts och resultatförbättrande effekter på sammanlagt 8,5 miljoner kronor har kunnat konstateras i periodrapport per den 30 november 2021. Det är främst inom digitalisering och personalkostnader som de resultatförbättrande effekterna kan noteras.

Det pågår också ett arbete inom samtliga verksamhetsområden med att öka vuxenintäkterna inom taxetandvård. Många vuxna patienter har valt att skjuta fram planerade tandvårdsbehandlingar på grund av risk för smittspridning av covid-19, men förhoppningen är att genomförda tandvårdsbehandlingar inom vuxentandvården ska kunna öka i takt med att täckningsgraden för vaccinationer ökar. Periodrapporterna ligger som underlag vid nämndens sammanträden där det är en stående informationspunkt om ekonomi och rapport från arbetet med handlingsplan för ekonomi i balans. Information ges om genomförda och pågående åtgärder för perioden. Vid *sammanträde 2022-02-18* beslutade nämnden att anta den ekonomiska handlingsplanen för 2022 samt att uppdra åt folktandvårdsdirektören att låta genomföra åtgärderna i handlingsplanen i enlighet med gällande delegationsordning.

Bedömning
Tillser folktandvårdsnämnden att åtgärder vidtas om uppföljning visar att insatser inte ger önskad effekt?

Ja.

Nämnden har tagit del av uppföljningar av olika former och har tillsett att åtgärder vidtas där insatser inte gett önskad effekt.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Örebro län genomfört en granskning av Folktandvårdens arbete med likvärdig tandvård. Granskningens syfte är att bedöma om folktandvårdsnämnden vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att nå målet att länet invånare ska ha en god, jämlik och jämställd munhälsa.

Efter genomförd granskning är vår samlade bedömning att folktandvårdsnämnden i allt väsentligt vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att nå målet att länet invånare ska ha en god, jämlik och jämställd munhälsa.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning
1. Har nämnden en tydlig styrning av Folktandvårdens förebyggande insatser så att grupper där behoven är störst prioriteras?	**Delvis** Folktandvårdsnämnden har styrande dokument avseende förebyggande insatser inom Folktandvården genom nämndens verksamhetsplan samt överenskommelse med regionstyrelsen. I styrdokumenten förtydligas Folktandvårdens uppdrag och prioritetsordningen för de olika patientgrupperna.
2. Är denna styrning tydlig även på allmäntandvårdsenhets-nivå?	**Ja** Folktandvården i Region Örebro län har vidtagit ett antal åtgärder i syfte att ha en tydligare styrning avseende förebyggande insatser till de patienter där behovet är som störst genom bland annat klusteranalys, åtgärdstrappan och Folkhälsoenhetens uppdrag för regionen. Av Folkhälsoenhetens uppdrag framgår en tydlig beskrivning av prioriterade insatser för att erhålla ett förebyggande arbete som sker uteslutande på Folkhälsoenheten och det samverkan som pågår ute hos klinikerna med stöd av

	Folkhälsoenheten.	
3. Sker en tydlig uppföljning och analys av såväl insatser som effekter av insatserna?	**Ja** Av beskrivning framgår att uppföljning och analys sker på såväl individ- som gruppnivå, arbetet inkluderar personal på alla nivåer från enskild medarbetare till verksamhetschef, och arbetet sker både skriftligen i rapporter och muntligen på möten.	
4. Tillser folktandvårdsnämnden att åtgärder vidtas om uppföljning visar att insatser inte ger önskad effekt?	**Ja** Nämnden har tagit del av uppföljningar av olika former och har tillsett att åtgärder vidtas där insatser inte gett önskad effekt.	

2022-10-26

Rebecka Hansson	Lina Zhou
Uppdragsledare	*Projektledare*

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Region Örebro län enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2022-03-07. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.